Motion

1984/85:2664

Alf Wennerfors m. fl.

Vissa anslag under arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel, m. m.

Moderata samlingspartiets förslag till inriktning av arbetsmarknadspolitiken finns redovisat i motion 1984/85:900. Denna motion innehåller i huvudsak våra ställningstaganden till regeringens budgetförslag och de praktiska konsekvenser som dessa får. Vi vill inledningsvis konstatera att regeringen trots alla positiva omdömen om sin egen arbetsmarknadspolitik och sysselsättningsutvecklingen det kommande budgetåret i praktiken motsäger detta genom de omfattande förslagen om arbetsmarknadspolitikens dimensionering.

B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Vi vill inledningsvis ge regeringen ett erkännande för den öppenhet man visat i sina ansträngningar att driva på förändringsarbetet inom AMS. Nu är man i full färd med att genomföra många av de förändringar som föreslagits av moderata samlingspartiet redan under 1970-talet, trots att dessa då betecknades som oansvariga ingrepp och en försvagning av AMS. Tyvärr har regeringen inte ansträngt sig för att förankra den nya inriktningen i AMS-kommittén utan valt att desavouera utredningen.

Regeringen begär nu godkännande av riksdagen att själv få fatta beslut om de kommande organisationsförändringarna inom AMS. En sådan ordning förefaller rationell under förutsättning att förändringsarbetet inom AMS i huvudsak är en uppgift för departementet. Men förslaget läggs fram i en situation där riksdagen vid flera tillfällen uttalat sig för en parlamentarisk och förutsättningslös utredning av AMS, och denna tillsatts och är i full verksamhet, samtidigt som regeringen låter genomföra omfattande förändringar. Regeringen borde i stället för länge sedan ha deklarerat sin avsikt att själv överta AMS-kommitténs huvuduppgift och ändrat direktiven eller lagt ned utredningen.

Regeringen föreslår att AMS skall tillföras 27,7 milj. kr. utöver reguljära anslag. Vi instämmer i bedömningen att det krävs extra medel för att genomföra omorganisationsplanerna, men anser att kostnaderna bör kunna begränsas till 20 milj. kr. för budgetåret.

Regeringen föreslår också att 18 milj. kr. anvisas till 150 handledartjänster för Jobb-Klubb-verksamheten. I konsekvens med vårt avvisande av denna verksamhet bör riksdagen också avslå denna begäran.

Regeringens förslag om att AMS skall ges längre planeringsperioder för sitt besparings- och rationaliseringsarbete bör godkännas av riksdagen.

Enligt vår mening finns det dock utrymme för ytterligare besparingar utöver vad regeringen föreslagit.

Vi beräknar medelsbehovet under detta anslag till 1 385 milj. kr., vilket är 25 milj. kr. lägre än vad regeringen föreslår.

B 2. Arbetsmarknadsservice

Regeringen avslår AMS begäran om väsentligt förhöjda flyttbidrag med hänvisning till den kraftiga höjning som genomfördes för innevarande budgetår och också till det ansträngda statsfinansiella läget. Vi instämmer i regeringens bedömning vad avser möjligheter att höja bidragen och hänvisar i övrigt till våra förslag på övriga områden för att stimulera rörligheten på arbetsmarknaden.

Vad gäller det nyligen införda bidraget för medflyttande bör riksdagen i likhet med vad vi tidigare yrkat avslå regeringens begäran om medel till detta. Det medför en besparing på 25 milj. kr. av vilka 15 miljoner bör anvisas för en snabbare utbyggnad av datakapaciteten inom arbetsmarknadsverket än vad regeringen föreslagit. Vi beräknar medelsbehovet för Arbetsmarknadsservice för kommande budgetår till 528 483 000 kr.

B 3. Arbetsmarknadsutbildning

Vi bedömer behovet av arbetsmarknadsutbildning som något mindre än regeringens förslag i budgetpropositionen. I likhet med föregående budgetår bör ramen för arbetsmarknadsutbildning reduceras med 10 000 årsplatser, vilket vi beräknar ger en besparing på 250 milj. kr. Skulle utvecklingen under året visa på ytterligare behov av insatser bör dessa i första hand läggas på just utbildningsinsatser via AMU i företag och medel tillskjutas via finansfullmakten.

Vi avvisar också regeringens förslag om särskilda medel för utbildning på teko-området. Dessa insatser får i mån av behov ske inom ramen för den ordinarie verksamheten.

På grund av att den nya AMU-organisationen träder i kraft vid årsskiftet avser medel upptagna under detta anslag för AMU endast verksamheten under hösten. De ovan redovisade besparingarna minskar medelsbehovet med 131 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Vi beräknar medelsbehovet för arbetsmarknadsutbildning fram till årsskiftet till 765 083 000 kr.

B 4. Arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag

Arbetsmarknadsministern aviserar i budgetpropositionen en utredning om arbetslöshetsförsäkringen bl. a. angående ersättningsfrågor, finansiering och vissa andra frågor. Vi hälsar detta med tillfredsställelse, eftersom

moderata samlingspartiet vid ett flertal tillfällen krävt en sådan utredning. Vad gäller utredningsuppdraget och direktiv för detta hänvisar vi till vad vi anfört i vår partimotion (1984/85:900) angående arbetsmarknadspolitiken.

För kommande budgetår står vi fast vid vår uppfattning att medlemsavgiftsfinansieringens del av arbetslöshetsförsäkringen måste öka med syfte att återge denna karaktären av försäkring. Statsbidragens andel av finansieringen bör därför sänkas till 80 % fr. o. m. den 1 januari 1986.

Regeringen bör låta undersöka vilka förändringar i det nuvarande bidragssystemet som dessa förändringar föranleder och förelägga riksdagen förslag i frågan senast under hösten 1985.

Våra förslag till hur arbetslöshetsförsäkringen bör utformas i framtiden återfinns i motion 1984/85:2665.

Vi avvisar följaktligen också regeringens förslag om en höjning av den högsta dagpenningen från 300 kr. till 315 kr. Ytterligare höjningar av dagpenningen får ske genom en frivillig påbyggnad som finansieras utanför statsbidragssystemet.

Vad gäller regeringens beräkningar av arbetslöshetens budgetmässiga konsekvenser på arbetslöshetsförsäkringen är dessa mycket svåra att följa. Närmare studium av AMS anslagsframställan och arbetsmarknadsministerns därav följande beräkningar lämnar stora frågetecken. Det ligger nära till hands att anta att en vilja att redovisa ett lågt budgetunderskott fått gå före kraven på en rimlig redovisning av det verkliga utfallet. Arbetsmarknadsministern lyckas med konststycket, att höja den maximala ersättningen från 300 till 315 kr. per dag, behålla statsbidragssystemet i övrigt oförändrat, beräkna samma antal arbetslöshetsdagar som AMS och likväl få ett totalt medelsbehov som ligger 146 milj. kr. *under* vad AMS beräknar med oförändrad dagpenning.

I konsekvens med vårt ställningstagande avvisar vi också det till de s. k. Jobb-klubbarna föreslagna anslaget för utbyggnaden av tiden i ungdomslag med i genomsnitt 2 timmar per vecka och de därav följande kostnaderna på 35 milj. kr. för utbildningsbidrag, varav 12,3 miljoner är hänförbara till statsbudgeten.

Vad gäller det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) ger vårt ställningstagande till ungdomslagens framtida utformning till följd att rätten till detta för 18- och 19-åringar måste bibehållas.

Vår lägre ram för arbetsmarknadsutbildning ger också vissa budgetmässiga effekter på anslaget till utbildningsbidrag. Vi beräknar dessa till 156 milj. kr. varav 84 miljoner berör budgetens utgiftssida.

Totalt beräknar vi medelsbehovet för arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag till 2 469 627 000 kr.

B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder

Regeringen fullföljer sin strategi med stora satsningar på AMS också för nästa budgetår. Omfattningen är anmärkningsvärd om man tar del av regeringens allmänna bedömning av utvecklingen på arbetsmarknaden, men mer förståelig om man ser till det verkliga läget. Vi noterar också att arbetsmarknadsministern nu valt att slå in på en väg som kan leda till mer rättvisa villkor mellan de arbetsmarknadspolitiska bidragen för beredskapsarbeten resp. rekryteringsstöd. Sänkningen av bidraget till det förstnämnda från 75 % till 70 % av lönekostnaden måste betraktas som ett erkännande av de krav på rättvisa och stimulans för fler arbetstillfällen i näringslivet som moderata samlingspartiet förespråkar. Vi vidhåller vår tidigare inställning om att bidragen bör likställas och sättas till 50 % också för beredskapsarbeten i kommunerna, vilket bör ges regeringen till känna. Budgeteffekten av detta blir enligt våra beräkningar en besparing på 180 milj. kr.

Vi bedömer också att den totala volymen sysselsättningsskapande åtgärder kan minskas med utgångspunkt från dels den ekonomiska politik vi förespråkar, dels från övriga förslag om insatser på andra områden som får effekter på utvecklingen på arbetsmarknaden. Behovet av beredskapsarbeten beräknas till 3 miljoner sysselsättningsdagar.

Antal sysselsättningsdagar för rekryteringsstöd beräknas till 4 miljoner eftersom vi, i likhet med tidigare ställningstagande, avvisar rekryteringsstöd för anställningar i kommunerna. Enligt vår bedömning bör därför en summa motsvarande 500 000 sysselsättningsdagar avräknas från det i budgeten beräknade anslaget.

Eventuellt behov av ytterligare insatser under budgetåret skall, som nämnts tidigare, i första hand ske med satsningar på utbildning i olika former och då finansieras över finansfullmakten.

Vi avvisar regeringens förslag om 15 milj. kr. för industribeställningar för budgetåret 1985/86.

Vad gäller anslagsframställningen om 10 milj. kr. för särskilda försöksprojekt i kommunerna, bör denna verksamhet, om den skall genomföras, finansieras över det ordinarie anslaget för sysselsättningsskapande åtgärder.

Vi beräknar behovet av medel för sysselsättningsskapande åtgärder till 1 979 470 000 kr. för budgetåret 1985/86.

B 15. Vapenfria tjänstepliktiga

Arbetsmarknadsministern begär att för kommande budgetår få disponera en reserv motsvarande 50 000 tjänstgöringsdagar för vapenfria tjänstepliktiga. Vi avvisar denna begäran. Vi beräknar behovet för detta ändamål till 86 675 000 kr.

B 17. Statsbidrag för ungdomslag

Vår kritik av ungdomslagens nuvarande utformning och de förslag till förändringar som följer av denna framgår av motion 1984/85:900. Där förordas bl. a. längre anvisningstider och en mindre generell tillämpning vid placering av ungdomar i ungdomslagen. Av detta följer att antalet ungdomar som kan bli föremål för placering minskar. Vi beräknar det genomsnittliga antalet per månad för kommande budgetår till 15 000 ungdomar.

Vi beräknar anslaget till ungdomslagen för kommande budgetår till 708 milj. kr.

C 3. Yrkesinriktad rehabilitering

Enligt budgetpropositionen önskar regeringen undanta detta område från den s. k. huvudregeln med kostnadsrationalisering. Vi avvisar detta och beräknar följaktligen ett i förhållande till regeringens förslag med 10 milj. kr. reducerat anslag för budgetåret 1985/86.

C 4. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning

Såsom vi framhållit i motion 1984/85:900 är det väsentligt att en resursöverföring till mer effektiva metoder för att hjälpa arbetshandikappade att få sysselsättning görs. Därför föreslår vi ett i förhållande till regeringen med 20 milj. kr. ökat anslag till lönebidrag, vilket motsvarar den av oss i förhållande till regeringen föreslagna besparingen under anslaget C 5.

C 5. Stiftelsen Samhällsföretag

I likhet med tidigare år förordar vi en ambitiösare neddragning av statsbidragen till Samhällsföretag än den regeringen föreslår. Lönebidraget för budgetåret 1985/86 bör därför sättas till 119 %, vilket innebär 1 procentenhet lägre än arbetsmarknadsministern förordar. Den kostnadsbesparing om 20 milj. kr. som därmed uppnås bör dock avsättas för att öka utslussningen från Samhällsföretag till lönebidragsanställningar med placering på vanliga arbetsplatser.

Regeringen föreslår att staten tillskjuter 10 milj. kr. som ägartillskott till Samhällsföretag. Med hänsyn till det krav på utredning av Samhällsföretags framtida struktur och omfattning som vi framfört i motion 1984/85:900 anser vi, att det är motiverat att under kommande budgetår inskränka investeringar till att endast omfatta de allra nödvändigaste projekten. Vi föreslår därför att Samhällsföretag endast tilldelas 5 milj. kr. som ägartillskott.

C 6. Statsbidrag till offentligt skyddat arbete

I enlighet med vad vi framhöll i motion 1984/85:127 anser vi, att de sociala myndigheterna måste ha det övergripande ansvaret för rehabilitering av de personer som kommer i fråga för denna typ av arbete. Vi anser det därför naturligt att kommunerna bär ett avsevärt kostnadsansvar för denna typ av åtgärder. Vi föreslår därför att statsbidraget för denna form av skyddad sysselsättning skall utgå med samma procentsats som enligt vår mening borde gälla för beredskapsarbete. Vi föreslår därför att anslaget sänks med 100 milj. kr. i jämförelse med vad regeringen föreslår.

Särskild yrkesutbildning för långtidsarbetslösa ungdomar med bristande yrkesutbildning

En viktig grupp av arbetslösa ungdomar är de som under lång tid gått utan arbete på grund av bristande yrkesutbildning och svåra sociala problem etc. Dessa ungdomar bör ägnas särskild uppmärksamhet och ges särskilda resurser. Om inte arbetslöshet, sociala problem och missbruksproblem kan brytas, går de en mörk framtid till mötes. Principer om yrkesutbildning som ligger till grund för en utbyggd lärlingsutbildning kan, enligt vår mening, också tillämpas på detta område. En förutsättning är dock att de arbetsgivare som ställer upp för dessa ungdomar erhåller tillräckligt ekonomiskt och socialt stöd. Mot den bakgrunden föreslår vi att en särskild yrkesutbildning med statligt stöd inrättas fr. o. m. budgetåret 1985/86. Det skall gälla för ungdomar mellan 16 och 20 år med minst sex månaders arbetslöshet och bristande eller obefintlig yrkesutbildning. Antalet berörda ungdomar är, enligt vad vi erfarit, mellan 2 000 och 3 000. För att placera dessa i praktisk yrkesutbildning hos arbetsgivare som ställer sig till förfogande bör lönekostnadstäckning med 75, 50 resp. 25 % för en treårig yrkesutbildning erbjudas. Timlönekostnaden som lönebidraget grundas på bör utgå från ett genomsnitt av existerande avtal på arbetsmarknaden för företagslärlingar. Eftersom det många gånger rör sig om socialt tungt belastade unga människor, bör företagen ha tillgång till erforderligt stöd från berörda sociala myndigheter för att möjliggöra social rehabilitering och för att kunna genomföra yrkesutbildningen på ett för företag och de enskilda ungdomarna konstruktivt sätt.

Omfattningen av verksamheten med denna nya socialt inriktade yrkesutbildning är svår att bedöma för kommande budgetår. Vi föreslår att medel för 1 000 ungdomar anslås över ett nytt anslag med beteckningen Yrkesutbildning av långtidsarbetslösa ungdomar: Lönebidrag. Det får ankomma på regeringen att utarbeta detaljerade regler för verksamheten. Vi beräknar att medelsbehovet kommer att uppgå till 50 milj. kr.

Sammanlagda besparingar

Sammanlagt innebär våra förslag en minskning av medelsbehovet på dessa områden med 1,8 miljarder kronor på helårsbasis. Därtill kommer minskade kostnader för socialförsäkringssystemet på 478 milj. kr.

Hemställan

Med stöd av ovanstående hemställs

1. att riksdagen beslutar att till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 1 385 800 000 kr.,
2. att riksdagen beslutar att till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 528 483 000 kr.,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om AMS organisation,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående bidrag för medflyttande,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om medel för utbyggnaden av datorkapaciteten inom arbetsförmedlingen,
6. att riksdagen beslutar att till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 765 083 000 kr.,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsmarknadsutbildningen,
8. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
9. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring av lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
10. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändrade statsbidragsregler för arbetslöshetsförsäkringen i enlighet med vad som i motionen anförts,
11. att riksdagen beslutar att till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 2 469 627 000 kr.,
12. att riksdagen med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten,
13. att riksdagen till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 979 470 000 kr.,
14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående rekryteringsstöd i offentlig sektor,
15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående industribeställningar.

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om anslag till försöksverksamhet,
17. att riksdagen avvisar regeringens förslag att bemyndiga regeringen att om det på grund av arbetsmarknadsläget bedöms angeläget besluta om en ökning av antalet tjänstgöringsdagar för vapenfria tjänstepliktiga med högst 50 000,
18. att riksdagen till Vapenfria tjänstepliktiga för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 86 675 000 kr.,
19. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,
20. att riksdagen till Statsbidrag för ungdomslag för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 708 000 000 kr.,
21. att riksdagen till kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m.m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 800 000 000 kr.,
22. att riksdagen till Yrkesinriktad rehabilitering för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 497 399 000 kr.,
23. att riksdagen till Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 711 714 000 kr.,
24. att riksdagen beslutar att till driften av Samhällsföretagsgruppens verksamhet anslå medel motsvarande 119 % av lönesumman för arbetstagarna i skyddat arbete (inkl. lönebikostnader), upp till högst 30 miljoner arbetstimmar,
25. att riksdagen avslår regeringens förslag att medge regeringen att vid behov få besluta om utökat antal bidragsberättigade arbetstimmar under budgetåret 1985/86,
26. att riksdagen till Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 797 000 000 kr.,
27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ägartillskott för investeringar för Stiftelsen Samhällsföretag,
28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statsbidragsregler i offentligt skyddat arbete,
29. att riksdagen till Statsbidrag till offentligt skyddat arbete för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.,
30. att riksdagen hos regeringen begär förslag till system för lönebidrag vid yrkesutbildning av långtidsarbetslösa ungdomar i enlighet med vad som i motionen anförts,
31. att riksdagen till Lönebidrag vid yrkesutbildning av arbetslösa ungdomar (nytt anslag) för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.

Stockholm den 25 januari 1985

ALF WENNERFORS (m)

BENGT WITTBOM (m)
ANDERS G. HÖGMARK (m)
HÅKAN STJERNLÖF (m)
GULLAN LINDBLAD (m)
BARBRO NILSSON (m)
i Visby

SONJA REMBO (m)
INGRID HEMMINGSSON (m)
GÖREL BOHLIN (m)
STEN SVENSSON (m)

minab/gotab Stockholm 1985 79930